

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בשלח, י"א שבט, ה'תשל"א

יוצא לאור לש"פ בשלח, י"א שבט, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לזכות

החתן הרה"ת ברוך והכלה מרת חי' פיגא שיחיו פלדמן

לרגל נישואיהם בשעה טובה ומוצלחת

חי' שבט, ה'תשע"ח

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' דוד וזוגתו מרת חי' רבקה שיחיו פלדמן

הרה"ת ר' יעקב שמואל וזוגתו מרת רבקה שיחיו פעלליג

ולזכות זקניהם

מרת פריידא שתחי' אורנשטיין

מרת מרים שתחי' פאפאק

הרה"ת ר' אברהם וזוגתו מרת ליבא שיחיו בארבער

מרת אלטא עטיא שתחי' זעעלפריינד

הוספה

בי"ה, ג' שבט תשי"ב
ברוקלין.

הרה"ח הווי"ח אי"א נוי"נ עוסק בצ"צ וכו'
מוה"ר משה פנחס שי הכהן.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי הודעתו בקשר עם יום ההולדת שלו ואשר נכנס עתה לארבעים שנה לבניה. ויה"ר שימלא השי"ת משאלות לבבו לטובה להבין כו' וללמד כו' ולעשות, ובימיו ובימינו בעגלא דידן יקוים היעוד אשר בקאפיטל מ' בתהלים, שזהו עתה הקאפיטל שצריך הוא לאומר: ויתן בפי שיר חדש, וכמבואר בתוסי ד"ה ונאמר — פסחים דף קט"ז ע"ב — בשם המכילתא, שיר חדש דוקא לשון זכר.

ת"ח על הברכה ואיחולי לבבו לרגל ההוצאה לדפוס השיחה דז' כסלו, ויה"ר אשר מען זאָל שוין האַלטען בהמדובר בשם ע"ד עליית ישראל עם כב"ב, מטתו שלימה, לאה"ק ת"ו בגאולה השלימה והאמיתית.

בברכה לאריכות ימים ושנים טובות, ואשר, ביחד עם זוגתו שיחיו, ישבעו רוב נחת וענג מבנם שי' ויגדלוהו לתורה לחופה ולמעשים טובים מתוך הרחבה אמיתית בגו"ר

מ. שניאורסאהן

מצילום האגרת.

מוה"ר משה פנחס שי' הכהן: כ"ץ, ברוקלין, אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ד אגרת ט"שיז (ס"ע שלג). חל"ב אגרת יב"נג, ובהנסמן בהערות שם. וראה גם אג"ק ח"כ אגרת זיתקפה. חכ"ב אגרת ח'רחצ.

לארבעים שנה לבינה: ראה אבות ספ"ה.

היעוד אשר בקאפיטל מ' בתהלים. . ויתן בפי שיר חדש: תהלים מ, ד.

בשם המכילתא: עה"פ בשלח טו, א.

השיחה ד' כסלו: לעסקני ישיבת תות"ל (בחדרו הק') — נדפסה בתו"מ התוועדויות ח"ד (תשי"ב ח"א) ע' 147 ואילך. וש"נ.

בהמדובר בשם ע"ד עליית ישראל כו': ראה שם ע' 153 ואילך.

כב"ב: = כל בני ביתו.

מטתו שלימה: ויק"ר פל"ו, ה. פרש"י ויחי מז, לא.

מבנם: זאב יחזקאל הכהן.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ בשלח, י"א שבט הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ בשלח, י"א שבט, ה'תשל"א (הנחה בלתי מוגה).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שזנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' בא, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

רק אצל משה רבינו, אלא גם אצל כל בני, ולא רק בהיותם בדרגת משה, כמו באמירת השירה בקרי"ס, שבענין השירה עמדו בדרגת משה רבינו, שלכן נאמר "אז ישיר משה ובני ישראל", "ישיר" לשון יחיד⁵³, אלא גם בהיותם למטה ממדריגת משה רבינו — שגם "אז ישיר ישראל" הוא "רמז לתחיית המתים", כיון שמשה נותן כח לכל בני שגם אצלם יהי הענין דתחיית המתים.

אמנם, כדי שענין זה יומשך ממשה רבינו לבני, צ"ל באמצע הענין ד"אז ידבר יהושע", כי, "משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע"⁵⁴, והיינו, שכיון ש"פני משה כפני חמה"⁵⁵, אי אפשר שיומשך ממה עצמו לבני, אלא באמצעות יהושע, "משרת משה מבחוריו"⁵⁶, "ומשרתו... נער לא ימיש מתוך האוהל"⁵⁷, שהוא "כפני לבנה"⁵⁸, ועל ידו נמשך ענין זה לכל בני, וכמ"ש רבינו הזקן באגה"ק⁵⁸ ש"מתפשטת הארתו כו' לששים ריבוא נשמות כמו שמש המאיר מתחת לארץ לששים ריבוא כוכבים".

וכל זה הוא בכחו של משה רבינו, וכדברי המכילתא — נגלה דתורה — על הפסוק⁵⁹ "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו": "כל מי שמאמין ברועה נאמן כאילו מאמין במי שאמר והי' העולם", והיינו, שהאמונה בה' בשלימותה היא דוקא כשישנה האמונה במשה עבדו, וכן הוא בנוגע לאתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא⁶⁰, ועד לדורנו — כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא, שנותן כח לכאו"א מישראל שיוכל להיות אצלו הענין דתחיית המתים, וכידוע הפתגם⁶¹ בענין "זוטרא דבכו מחי' מתים"⁶²,

החל מהענין דתחיית המתים בנוגע ל"מאן⁶³ דנפיל מדרגי' (ד)אקרי מית"⁶⁴, ועד להענין דתחיית המתים כפשוטו לעתיד לבוא, כשיקויים היעוד⁶⁵ "הקיצו ורננו שוכני עפר", והוא — בעל ההילולא — בתוכם, ואז יקויים היעוד⁶⁶ "והי' ה' למלך על כל הארץ וגו'".⁶⁷

בס"ד. שיחת ש"פ בשלח, י"א שבט, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

כ"ק אדמו"ר שליט"א קידש על היין.

א. דובר כמ"פ שיום השבת קשור עם הקריאה שקורין בתורה בו ביום — פרשת השבוע (שמתחילים ללמדה מיום ראשון בשבוע), ועל שם פרשה זו נקראת השבת, כמו "שבת בראשית", וכיו"ב; אך ישנם שבתות מיוחדים שנקראים בשם נוסף (מלבד שם הפרשה) — ע"ש ענין מיוחד שאודותיו מדובר בפרשה.

וכן הוא בנוגע ליום הש"ק זה — שנקרא לא רק "שבת פרשת בשלח", אלא גם "שבת שירה" [כמנהג ישראל — "תורה היא" — שנתפשט בכל תפוצות ישראל, שלכן יש בו התוקף דמ"ע — "על פי התורה אשר יורוך", ומל"ת — "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך"², כפס"ד הרמב"ם³], כיון שבפרשת השבוע מדובר אודות שירת בני — "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת" (וגם בהפטרה מדובר אודות ענין השירה — "ותשר דבורה"⁴).

ומזה מובן, שהתוכן העיקרי של פרשת השבוע הוא ענין השירה, שלכן נקראת השבת בשם "שבת שירה".

ב. ובהקדים גודל מעלת השם:

אע"פ שהשם הוא לכאורה ענין חיצוני, שהצורך בו הוא רק בשביל הזולת, שיוכל לקרותו בשמו, הרי ידוע שהשם של כל דבר מורה על תוכנו של הדבר הנקרא בשם זה, ולא עוד אלא שהשם הוא החיות (וחיות פנימי) של הדבר, כתורת המגיד⁶ והבעש"ט⁷ על הפסוק⁸ "נפש חי' הוא שמו", ששמו של כל נברא הוא ה"נפש חי" שבו, וכפי שרבינו הזקן מבאר זאת (באופן של הכנה והשגה בחב"ד) בשער היחוד והאמונה⁹ ש"השמות

(53) ראה שמו"ר פכ"ג, ט.
 (54) אבות רפ"א.
 (55) ב"ב עה, א. ספרי ופרש"י פינחס כז, כ. ועוד.
 (56) בהעלותך יא, כח.
 (57) תשא לג, יא.
 (58) שם (קמז, ב).
 (59) פרשתנו יד, לא.
 (60) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).
 (61) רע"א.
 (62) ע"ז יו"ד, ב.
 (63) ראה זח"ג קלה, ב. ובהנסמן באג"ק ח"ב ס"ע ד.
 (64) חסר קצת (המו"ל).
 (65) ישע"י כו, יט.
 (66) זכרי' יד, ט.
 (67) חסר הסיום (המו"ל).
 (1) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב.
 (2) פ' שופטים יז, יא.
 (3) ה' ממרים בתחלתן.
 (4) טו, א.
 (5) ס' שופטים ה, א.
 (6) או"ת בראשית עה"פ (סי"ד).
 (7) כש"ט סק"ד.
 (8) בראשית ב, יט.
 (9) פ"א.

שנקראים בהם בלשון הקודש הן הן אותיות הדיבור המשתלשלות .. מעשרה מאמרות שבתורה .. עד שמגיעות ומתלבשות באותו נברא להחיותו", וזוהי החיות שמהוה אותו מאין ליש בכל רגע ורגע.

ויתירה מזה — שהשם קשור גם עם עצם החיות, וכידוע הראי' (משל ודוגמא) על זה¹⁰, מאדם שנמצא במצב של התעלפות (או שינה עמוקה), ואי אפשר להגיע לכחותיו הגלויים, אזי העצה היא — ללחוש שמו באזנו, ועי"ז יתעורר. והרי מובן שאין זה באופן שמתעורר מצד הקול — דא"כ, היו צריכים לצעוק בקול גדול, וגם לא הי' חילוק מהו תוכן הדברים של הקול; וכיון שהעצה לעוררו היא לזחוז (ולא לצעוק) את שמו (ולא ענין אחר), עכצ"ל, שזהו לפי שהשם קשור עם עצם החיות, שלמעלה מכל הכחות.

ואע"פ שיש צורך בפעולתם של הכחות הגלויים, והיינו, שישמע בכח השמיעה את הקריאה בשם, ויבין בכח השכל שזהו שמו אשר יקראו לו, והרי הכחות הגלויים הם במעמד ומצב שאינם פועלים פעולתם, והראי', שאינו יכול לשמוע ענין אחר — אעפ"כ, כיון שמדובר אודות הקריאה בשם, שקשור עם עצם החיות שלמעלה מכל הכחות הגלויים, הרי זה פועל שישמע זאת ("ער זאל דאָס דערהערן") ויתעורר, ואז חוזרים ונמשכים כל פרטי הכחות לפעול בגוף.

ובכן: הסיבה לכך שהשם הוא החיות של כל הנבראים שבעולם היא — בגלל ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא"¹¹, כך, שכל עניני העולם נלקחים מהתורה, וענין השם בתורה הוא באופן שהשם הוא החיות של הדבר הנקרא בשם זה. ולהעיר:

לכאורה הי' אפשר לומר שהצורך בענין השם הוא רק בעולם, לפי שמצד עצמו אין בו חיות, ולכן יש צורך בענין השם, שזהו החיות שמהוה ומחי' ומקיים את הנברא בכל רגע, משא"כ בתורה, אין צורך בהמשכת החיות ע"י השם, כיון שהתורה עצמה ענינה חיות, שהרי התורה נקראת "תורת חיים"¹², וכמארוז"ל¹³ "עשרה נקראים חיים", וביניהם גם התורה, ועד שהיא עיקרם, שהיא "חיינו ואורך ימינו"¹⁴, ולכן בתורה אין צורך בהמשכת החיות ע"י ענין השם. ואדרבה: המשכת החיות ע"י השם לעניני

(10) ראה גם שיחת יו"ד שבט תשכ"ב
 ס"ה (תו"מ חל"ג ס"ע 22 ואילך). וש"נ.
 (11) זח"ב קסא, רע"ב.
 (12) ברכת "שים שלום" בתפלת העמידה.
 (13) אדר"ג ספ"ד.
 (14) נוסח תפלת ערבית — ע"פ לשון הכתוב ס"פ נצבים.

יד. אמנם, סוכ"ס צריך להבין כיצד מתורצת השאלה "וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא כו"!?!

ויש לבאר זה, ע"פ מ"ש באגה"ק⁴⁹ (באגרת התנחומין) ש"חיי הצדיק אינם חיים בשריים כ"א חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה, כי באמונה כתיב⁵⁰ וצדיק באמונתו יחי' וכו'":

הפירוש בזה הוא — לא כפי שלומדים בפשטות שאצל הצדיק העיקר הוא הרוחניות, עניני התומ"צ, ולכן חיי הצדיק הם חיים רוחניים, שהרי ענין זה הוא לא רק אצל צדיק, אלא גם אצל כל אחד מישראל, — וכידוע הסיפור⁵¹ שאדמו"ר מהר"ש קרא למשרת הגוי, ושאל אותו: לשם מה אתה אוכל? והשיב: כדי לחיות, ולשם מה אתה חי? כדי לאכול ולשתות. ואח"כ קרא למשרת היהודי, ושאל אותו: לשם מה אתה חי, ונאנח והשיב: כדי לעבוד את ה'. והיינו, שאצל כל אחד מישראל הרוחניות הוא העיקר והגשמיות הוא הטפל, ורוחניות הו"ע של "חיים" יותר מגשמיות —

אלא החידוש אצל הצדיק הוא — שגם "חיים בשריים" הם "חיים רוחניים", והיינו, שהבשר עצמו הוא רוחניות.

ולכן אמרו רז"ל ש"יעקב אבינו לא מת", כי, הענין ד"ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא" הוא רק בנוגע לבשר הגשמי, אבל כיון שישנו ענין הבשר כפי שהוא עצמו נעשה רוחניות, הרי זה באופן ש"לא מת".

טו. וזהו מ"ש רש"י בפירוש "או ישיר משה", "מכאן רמז לתחיית המתים כו" — שענינו של משה רבינו הוא "תחיית המתים", והיינו, שאפילו הבשר שלו חי, כיון שהכל חיים רוחניים.

ורש"י מוסיף ומדגיש "מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה" — כי, כל ענין מתחיל מהתורה, וגם בתורה מצינו ענין זה: התורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, וביחד עם זה, תורה "לא בשמים היא"⁵², אלא ניתנה דוקא למטה בעוה"ז הגשמי, ובהיותה למטה, הרי היא חכמתו ורצונו של הקב"ה. ועי"ז יכול להיות תוכן הענין דתחיית המתים — שאפילו הבשר הגשמי הוא רוחניות.

וממשיך רש"י, "וכן בכולן":

ענין זה ("או ישיר משה", "מכאן רמז לתחיית המתים") הוא לא

(49) ביאור לסי' ז"ך (קמו, ב).
 (50) חבקוק ב, ד.
 (51) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ז ע' עא ואילך. סה"ש תש"ג ע' 72 ואילך.
 (52) נצבים ל, יב. וראה ב"מ נט, ב.

(בענין "שמש בגבעון דום") ו"אז ישיר ישראל" (שירת הבאר), שלכאורה אינם ענינים נצחיים, לזמן דלעתיד לבוא כשיחיו המתים? והביאור בזה:

בהמשך לפסוק "אז ידבר יהושע גו' שמש בגבעון דום גו'" — נאמר⁴⁶ "לא הי' כיום ההוא לפניו ולאחריו גו'". וכיון שכן, הרי מובן, שנס זה הו"ע נצחי שיזכירו אותו תמיד, גם לעתיד לבוא.

ומזה מובן, שכאשר יחיו המתים, ויראו את כל הנסים שיהיו לעתיד לבוא, אזי יזכרו גם בנס ד"שמש בגבעון דום" שאירע בעת המלחמה עם הגבעונים בעת הכניסה לארץ בפעם הראשונה, ובמילא, "אז ידבר יהושע" אודות הענין ד"שמש בגבעון דום".

ועד"ז בנוגע לשירת הבאר — "אז ישיר ישראל עלי באר ענו לה": בסיום שירת הבאר נאמר⁴⁷ "ונשקפה (הבאר) על פני הישימון", ומפרש רש"י: "שנגנזה בימה של טבריא, והעומד על הישימון מביט ורואה כמין כברה בים, והיא הבאר".

ומזה מובן, שהזכרון על נס זה יהי' באופן נצחי אצל כל מי שמביט בימה של טבריא ורואה כמין כברה בים. וא"כ, הרי גם לעתיד לבוא כשיחיו המתים, יזכרו נס זה, ולכן, "אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה".

יג. והנה, הענין ד"מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה", קשור במיוחד עם יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (וזהו אחד הטעמים שהוחלט לדבר על פירוש רש"י זה, בגלל השייכות ליום ההילולא).
ובכן:

בנוגע ליום ההילולא — צריך לידע שאין זה ענין שאירע לפני כ"א שנים, ואילו עכשיו ישנם רק התוצאות ותוצאי תוצאות, אלא — כדברי הגמרא⁴⁸: "יעקב אבינו לא מת . . מה זרעו בחיים אף הוא בחיים". ולהעיר, שבמאמר זה מתרצת הגמרא שאלה חזקה: איך אפשר לומר "יעקב אבינו לא מת", "וכי בכדי ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא כו'?" ועל זה מתרצת הגמרא: "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים". כלומר: גם במעמד ומצב שנשאלת שאלה חזקה, איך אפשר לומר ש"לא מת", בה בשעה ש"ספדו ספדנייא וחנטו חנטייא" — הנה גם אז אומרת הגמרא שאם רק "זרעו בחיים" אזי "הוא בחיים".

(46) יהושע שם, יד.

(47) חוקת שם, כ.

(48) תענית ה, ב.

העולם היא ע"י התורה, כפי שמדגיש רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה,¹⁹ שהחיות שבאותיות השם "נשתלשל מעשרה מאמרות שבתורה".

אבל אעפ"כ, כיון שהמשכת החיות בעולם היא ע"י השם, וכל עניני העולם נלקחים מהתורה, הרי בהכרח לומר שגם בתורה ישנו ענין זה, שהשמות שבתורה הם החיות של הענינים שנקראים בשמות אלו.

וזהו מה שמצינו בשל"ה¹⁵ בנוגע לענין השמות שבתורה, שמי שאינו שייך להבנה והשגה בתורה, מאיזו סיבה שתהי', יאמר את השמות של החומשים: בראשית שמות וכו', וכן שמות המסכתות (ועד"ז גם שמות התנאים והאמוראים) — שזהו מצד גודל מעלת השם, שהוא חיות הדבר.

וכן הוא בנוגע לשבת זו שנקראת בשם "שבת שירה", שמזה מובן שענין השירה הוא עיקר ענינה של השבת.

ג. אך צריך להבין — דלכאורה, עיקר ענינה של הפרשה הוא¹⁶: "ויהי בשלח פרעה את העם", יציאת בני"מ מצרים, ובגלל זה היתה גם השירה. ובהקדם ביאור הטעם שאמירת השירה היתה רק בעת קרי"ס, דלכאורה, היו בני"מ צריכים לומר שירה מיד בשעה שנגאלו מצרים, ולמה המתינו באמירת השירה עד לקרי"ס בשביעי של פסח?

ולאידך גיסא צריך להבין בנוגע אלינו: מדוע אנו אומרים שירה מיד בלילה הראשון של חג הפסח, כמ"ש¹⁷ "השיר יהי' לכם כליל התקדש חג" — בה בשעה שבנ"י אמרו שירה רק לאחר קרי"ס בשביעי של פסח (שלכן קורין את השירה בשביעי של פסח)?

והביאור בזה:

הסיבה לכך שבנ"י לא אמרו שירה מיד ביציאתם מצרים היא — לפי שעדיין לא היו בטוחים שהיציאה מצרים היא בשלימותה, והיו יראים שמא ירדפו המצריים אחריהם ויכריחו אותם לשוב למצרים; ורק בקרי"ס, כאשר "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים"¹⁸, ו"לא נשאר בהם עד אחד"¹⁹, אזי נתבטל הפחד שמא יצטרכו לשוב למצרים, ונתגלה מלמפרע שהיציאה מצרים אכן היתה גאולה שלימה שאין אחרי' שעבוד מצרים (בדוגמת הגאולה העתידה, עלי' נאמר²⁰ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות")²¹.

(18) פרשתנו יד, ל.

(19) שם, כח.

(20) מיכה ז, טו.

(21) ראה גם תר"מ חנ"ו ע' 266. וש"נ.

(15) בהקדמתו בית אחרון (יג, סע"א

ואילך) — בהגהה. וראה גם ספר שפתי

ישנים (להר"ר שבתי משורר בס) בהקדמה.

(16) ריש פרשתנו.

(17) ישע"י ל, כט.

כלומר: כלפי שמיא גליא ברגע הראשון של יצי"מ שזוהי גאולה שאין אחרי' שעבוד מצרים, אלא שבנ"י לא ידעו זאת, ורק בשביעי של פסח בעת קרי"ס נתברר אצלם שזוהי גאולה שלימה, ולכן אמרו שירה.

אבל עתה, כשאנו יודעים כבר שמיד ברגע הראשון של יצי"מ היתה כבר גאולה שלימה [ולכן חל מיד האיסור "לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם"²²], לכן צריכים אנו לומר שירה מיד בלילה הראשון של פסח — "כליל התקדש החג".

וכיון שהעיקר היא היציאה ממצרים, "בשלח פרעה את העם", ואילו השירה היא רק הוכחה לכך שהיציאה ממצרים היתה גאולה שלימה — אינו מובן: מדוע נקראת השבת בשם "שבת שירה", שמורה שעיקר השבת הו"ע השירה, בה בשעה שהעיקר הוא ענין הגאולה ממצרים?

ועכצ"ל, שענין השירה קשור ונוגע בענין הגאולה.

ד. ויובן הביאור בזה מהדין בנגלה ש"אין אומרים שירה אלא על היין"²³, וטעם הדבר — בפשטות — לפי שבשעת אמירת השירה צריך להיות ענין השמחה, וזהו ענין היין, "המשמח אלקים ואנשים"²⁴.

[ואע"פ שהדין "אין אומרים שירה אלא על היין" נאמר בנוגע לביהמ"ק²⁵ — הרי הכוונה היא שעניני ביהמ"ק (כולל גם ביהמ"ק שבביתו של כל יהודי, עי"ז שפועל שתהי' בו השראת השכינה, "ושכנתי בתוכם"²⁶) יומשכו בכל מקום בעולם, ולכן, גם הענין ש"אין אומרים שירה אלא על היין", בגלל ששירה קשורה עם ענין השמחה, הרי זה נוגע בכל מקום].

וכיון ששירה ענינה שמחה, הרי זה נוגע גם לגאולה של בני"י, והיינו, שלא מספיק ענין הגאולה כשלעצמה, אלא גאולה אמיתית היא דוקא כאשר הגאולה היא באופן של שמחה²⁷.

* * *

ה. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה באתי לגני אחותי כלה (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

(22) פרשתנו שם, יג. וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ה ה"ז.
 (23) ברכות לה, א. ושי"ג.
 (24) ס' שופטים ט, יג.
 (25) ראה פרש"י ברכות שם.
 (26) תרומה כה, ח.
 (27) מפני סיבה, לא סיים כ"ק אדמו"ר שליט"א ביאור הענין (המור"ל).

ולדוגמא — בנוגע למ"ש בהתחלת הפרשה "ויהי בשלח פרעה את העם": אפילו פרעה, גוי — לפני ששלח את העם, חשב והתכוון בדבר, שקיבל כו"כ מכות, עד למכה האחרונה, "מכת בכורות", ועד שבא לידי החלטה שלא כדאי לו להמשיך ולהחזיק את בני"י, ואז שלחם. ואעפ"כ לא נאמר "אז ישלח פרעה את העם", שעלה בלבו לשלחם וכן עשה, אלא נאמר "ויהי בשלח פרעה את העם", לשון עבר;

ומדוע בנוגע לשירה נאמר "אז ישיר", לשון עתיד, "אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה"?!
 ולכן מוסיף רש"י: "אבל מדרשו, אמרו רז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה", ולכן נאמר "ישיר" לשון עתיד, כיון שלעתיד לבוא, כשיחיו המתים, יחזרו משה ובנ"י ויאמרו את השירה הזאת.

יא. והשייכות של השירה שנאמרה בקריעת ים סוף לזמן שיחיו המתים לעתיד לבוא — מובנת בפשטות:

הענין דיציאת מצרים הו"ע נצחי, כמ"ש⁴² "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך", ואיתא במשנה⁴³: "כל ימי חיך, להביא לימות המשיח". וכיון שגם בימות המשיח יצטרכו לזכור את יצי"מ, הרי מובן שגם אז יאמרו משה ובנ"י — כשיחיו המתים — את השירה שאמרו בקרי"ס בצאתם ממצרים.

ובנוגע לפירוש רש"י על התורה — שאינו יכול לסמוך על דברי המשנה הנ"ל — מובן הדבר בפשטות הכתובים:

הבן חמש למקרא למד כבר מ"ש⁴⁴ "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" ("למד שמזכירין יציאת מצרים בכל יום"), והיינו, שזהו ענין תמידי, ובמילא הרי זה ענין נצחי. וכמו מ"ש לאח"ז⁴⁵ "והי' לך (יצי"מ) לאות על ידך ולזכרון בין עיניך", שהפירוש הפשוט בזה שתמיד צ"ל "לאות .. ולזכרון", והיינו, שמצות תפילין היא ענין נצחי — כך גם מ"ש "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים" הו"ע שצריך לזכור תמיד, גם לעתיד לבוא.

וכיון שזכירת יצי"מ היא ענין נצחי שיהי' גם לעתיד לבוא, הרי מובן, שגם אז יאמרו משה ובנ"י את השירה שנאמרה בשעת קרי"ס.

יב. אך עדיין צריך ביאור: מה שייך הענין ד"אז ידבר יהושע"?

(44) בא יג, ג (ובפרש"י).
 (45) שם, ט (ובפרש"י).

(42) פ' ראה טז, ג.
 (43) ברכות יב, סע"ב.

ולכן מפרש המזרחי, שבודאי יש פסוקים שבהם נאמר לשון עתיד במקום עבר, אבל פסוק כזה, "אין ישובו לפי פשוטו, מאחר שאין לעתיד משמעות על העבר כלל", וכוונת רש"י כאן "לישב המקרא לפי פשוטו, כמו שכתב "זהו ליישב פשוטו", וישוב פשוטו אינו אלא בשיפורש כפי משמעו, אם עתיד ממש, אז עלה על לבו שיעשה אותו וכו'".

אבל, עפ"ז הי' צריך רש"י להתעכב על הפסוק "יעשו עגל בחורב", ועד"ז בשאר הפסוקים כיו"ב, ולומר, שלמרות הדוחק שבדבר שאינו כפי משמעו, נאמר כאן לשון עתיד במקום עבר (שהרי לא יעלה על דעתו של הבן חמש למקרא מעצמו לפרש שלא כפי משמעו⁴⁰); וכיון שלא מצינו שרש"י יתעכב לבאר פסוקים הנ"ל, עכצ"ל, שהשימוש בלשון עתיד במקום עבר הוא כפי משמעו.

ולכן נראה יותר לומר כפירוש המהר"ל מפראג, "שכל מקום נאמר לשון עתיד אף על העבר, כאשר יש במעשה התחלה לעשות המעשה ויש בו עתיד לעשות גם כן .. חוץ כאשר כתיב אצלו לשון "אז" .. אבל אי אפשר לומר מלת "אז" על דבר כזה שיש לו המשך זמן", ולכן מוכרח רש"י לפרש "אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה", דקאי "על המחשבה עם גמר המעשה, ומפני שהעתיד הוא גמר המעשה יבוא בלשון עתיד" (או כמדרשו, "אז ישיר לעתיד לבוא, לעולם הבא").

אבל עפ"ז אינו מובן:

(א) מדוע מביא רש"י ראי' מהפסוק "ובית יעשה לבת פרעה", שבו לא נאמרה תיבת "אז"?

(ב) מתחזקת יותר השאלה האמורה לעיל — שלכאורה הי' רש"י צריך להביא מיד בהתחלת הענין את הראי' מהפסוק "אז יבנה שלמה במה", ולמה הביאו רק בסיום הענין?⁴¹

י. וביאור הטעם שרש"י אינו מסתפק בפירוש הראשון, "ליישוב פשוטו", אלא מוסיף גם "מדרשו":

הקושי בפירוש "אז ישיר משה", "אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה .. וכן עשה, ויאמרו לאמר אשירה לה", הוא — מהו החידוש בכך שתחילה "עלה בלבו שישיר שירה", ואח"כ "כן עשה", הרי כך נוהג כל אדם, שתחילה חושב לעשות הדבר, ואח"כ עושה זאת בפועל! ?

ו. בנוגע²⁸ לפירוש רש"י — נתעכב עתה (כפי שהובטח) על חלק מפירוש רש"י על הפסוק⁴ "אז ישיר משה", "אז, כשראה הנס, עלה בלבו שישיר שירה, וכן אז ידבר יהושע²⁹, וכן ובית יעשה לבת פרעה³⁰, חשב בלבו שיעשה לה, אף כאן ישיר, אמר לו לבו שישיר, וכן עשה, ויאמרו לאמר אשירה לה'. וכן ביהושע, כשראה הנס (ד"שמש בגבעון דום"²⁹), אמר לו לבו שידבר, וכן עשה, ויאמר לעיני ישראל. וכן שירת הבאר שפתח בה אז ישיר ישראל³¹, פירש אחריו עלי באר ענו לה. אז יבנה שלמה במה³², פירשו בו חכמי ישראל³³ שבקש לבנות ולא בנה, למדנו שהיו"ד ע"ש המחשבה נאמרה. זהו ליישב פשוטו. אבל מדרשו, אמרו רז"ל³³ מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה. וכן בכלן, חוץ משל שלמה, שפירושוהו שביקש לבנות ולא בנה".

כלומר³⁴: רש"י בא לבאר מדוע נאמר "אז ישיר משה", בלשון עתיד, ולא "אז שר משה", בלשון עבר, שהרי זה ענין שאירע בעבר?

ומבאר רש"י: "אז, כשראה הנס, עלה בלבו שישיר שירה", היינו, שתיבת "אז" קאי (לא על זמן אמירת השירה בפועל, אלא) על הזמן שראה את הנס, שאז "עלה בלבו שישיר שירה",

ומביא ראי' לדבר — שמצא לו חבר — ממ"ש "אז ידבר יהושע", שגם שם הפירוש הוא ש"כשראה הנס, אמר לו לבו שידבר", וכן ממ"ש בשלמה המלך "ובית יעשה לבת פרעה", שפירושו, "חשב בלבו שיעשה לה",

ומסיים: "אף כאן ישיר, אמר לו לבו שישיר" (ולכן נאמר "ישיר", לשון עתיד, כיון שלא מדובר אודות אמירת השירה בפועל, אלא אודות המחשבה שישיר לאח"ז).

ומוסיף: "וכן עשה, ויאמרו לאמר אשירה לה" — שבזה מבהיר רש"י דרך-אגב שאלה נוספת: מהו כפל הלשון "אז ישיר .. ויאמרו לאמר", דלכאורה הול"ל "אז ישיר משה לאמר אשירה לה", או "ויאמרו משה ובני ישראל לאמר אשירה לה"? — כי בתחלה נאמר "אז ישיר" שפירושו "עלה בלבו שישיר", ואח"כ נאמר ש"כן עשה", "ויאמרו לאמר". וכמו"כ מתורצת השאלה על כפל הלשון ביהושע, "אז ידבר יהושע גו' ויאמר לעיני כל ישראל" — כי, "ידבר" פירושו "אמר לו לבו שידבר", ומ"ש "ויאמר לעיני כל ישראל" היינו ש"כן עשה".

40) ואם נאמר שהבן חמש למקרא יכול לתפוס מעצמו (לא רק ענין המובן בפשטות, אלא גם) פירוש דחוק — יוקשה מכו"כ

מקומות בפירוש רש"י על התורה. (41) חסר המשך הביאור (המו"2).

28) חסר קצת מהתחלת השיחה (המו"2).
29) יהושע יו"ד, יב.
30) מלכים-א ז, ח.
31) חוקת כא, יז.
32) מלכים שם יא, יז.
33) סנהדרין צא, ב.
34) ראה גו"א ושפ"ח כאן.

ורש"י מסיים, שפירושו הנ"ל מדוע נאמר "ישיר" לשון עתיד – זהו ליישב פשוטו, אבל מדרשו, אמרו רז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה", ולכן נכתב בלשון עתיד, כיון שזהו רמז על הזמן דתחיית המתים שיהי' לעתיד לבוא.

ז. וצריך להבין:

(א) ידוע הכלל שכאשר רש"י מביא שני פירושים בפשוטו של מקרא, הרי זה לפי שהפירוש הראשון אינו מספיק, ולכן יש צורך בפירוש שני (אבל כאשר ב' הפירושים הם שקולים, ורש"י אינו מכריע איזה מהם קרוב יותר לפשוטו של מקרא, אזי מקדים לכתחילה שבענין זה יש ב' פירושים).

ועאכ"כ כאשר הפירוש הראשון הוא ע"פ פשוטו של מקרא, והפירוש השני הוא "מדרשו", כבנדוד – הרי בודאי שהסיבה לכך שרש"י מביא פירוש המדרש (אף שכותב בעצמו³⁵ ש"אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא") היא, לפי שהפירוש הראשון אינו מספיק, ולכן מוכרח רש"י להביא אפילו "מדרשו".

וצריך להבין: מהו הקושי בפירוש לפי פשוטו, שלכן צריך רש"י להביא "מדרשו"?

(ב) גם כאשר רש"י מביא פירוש ממדרש, הרי זה צריך להיות שייך לפשוטו של מקרא, שלכן יכול רש"י – שענינו לפרש פשוטו של מקרא – להביא פירוש זה. וכפי שמצינו כמ"פ שרש"י כותב³⁵ "יש מדרשי אגדה רבים", אבל אינו מביאם בפירושו, כיון שאינם שייכים לפשוטו של מקרא.

ולכאורה, הפירוש ש"אז ישיר משה" לשון עתיד הוא רמז לתחיית המתים [שמקורו בדברי הגמרא במסכת סנהדרין³³: "שר לא נאמר אלא ישיר, מכאן לתחיית המתים מן התורה"] אינו שייך כלל לכאורה לפשוטו של מקרא, שהרי ע"פ פשש"מ אין מקום לומר שבשעת תחיית המתים יאמר משה רבינו את השירה שאמר יחד עם בני" בצאתם ממצרים!

משה רבינו אכן יקום לתחיית המתים, ולא עוד אלא ש"גואל ראשון הוא גואל אחרון"³⁶, כך, שיעשה אז את הענינים שצריכים להעשות ע"י "גואל אחרון", אבל לא אמירת השירה שאמרו בני" בשעת קרי"ס, שאין לה שייכות לזמן דלעתיד לבוא, כשיחיו המתים.

זח"א רנג, א. שער הפסוקים ויחי מט, יו"ד.

(35) בראשית ג, ח.

(36) ראה שמו"ר פ"ב, ד"ו. דב"ר ספ"ט. תו"א משפטים עה, ב.

ועד"ז צריך להבין בנוגע לפסוק "אז ידבר יהושע", וכן הפסוק "אז ישיר ישראל" – שעליהם אומר רש"י "וכן בכולן", שגם הם "רמז לתחיית המתים" – מהי השייכות של דברי יהושע "שמש בגבעון דום" או שירת הבאר לזמן דלעתיד לבוא, כשיחיו המתים, שגם אז יאמר יהושע "שמש בגבעון דום", ובנ"י יאמרו שירת הבאר; "שמש בגבעון דום" הו"ע של נס, וכן בנוגע לשירת הבאר "שירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים כו" (של האמוריים) .. לפרסם את הנסים³⁷, אבל מהי שייכותם לזמן דלעתיד לבוא כשיחיו המתים?

(ג) בהמשך פירושו מביא רש"י גם את הפסוק "אז יבנה שלמה במה". ולכאורה הכוונה שגם בפסוק זה קאי "אז יבנה" (לשון עתיד) על המחשבה, ש"חשב בלבו". וא"כ, ה' רש"י צריך להביא פסוק זה בהתחלת פירושו, והיינו, שכאשר מפרש "וכן אז ידבר יהושע, וכן ובית יעשה לבת פרעה", ה' צריך להוסיף "וכן אז יבנה שלמה במה". ולמה מביא זאת רק לאחר שמפרש כל הענין?

וכאמור כמ"פ שכל הדיוקים צריכים להיות מובנים בפשטות הכתובים לבן חמש למקרא, וכן גם כמה דיוקים נוספים שיתבארו בדרך אגב לאחר הביאור בדיוקים הנ"ל, וכפי שיתבאר לקמן.

* * *

ח. הביאור בלקוטי לוי"צ³⁸ לאגרת התשובה פ"ט בענין תשובה עילאה, "שמתבונן .. ומוליד .. יראה ופחד או בוש", שהם כנגד ג' המקומות של הגבורות, בנינה (יראה במוח) בז"א (פחד בלב) ובמלכות (בושה) – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חל"ט ע' 90 ואילך.

* * *

ט. הביאור בפרש"י:

ידוע מה שהקשה הרמב"ן⁴ על פירוש רש"י – שס"ל שהכתוב אינו משתמש בלשון עתיד במקום עבר (שלכן הוצרך רש"י לבאר מש"נ "אז ישיר" לשון עתיד) – "ומה יאמר הרב בפסוק³⁹ יעשו עגל בחורב", ומביא עוד כו"כ פסוקים שמהם מוכח ש"דרך הלשון הוא לומר עתיד במקום עבר".

(39) תהלים קו, יט.

(37) פרש"י חוקת שם, טז.

(38) לקוטי לוי"צ לתניא ס"ע לא ואילך.